

Remissyttrande

Handläggare

Susanne Viker
Enheten för biologisk mångfald
susanne.vikerr@havochvatten.se

Datum 2025-10-23

Dnr HaV 2025-002506

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
Diarienummer KN2025/01529

Yttrande över Promemoria Skyddet genom nationell fridlysning anpassas till arternas skyddsbehov och andra angelägna intressen

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) välkomnar att förslag till förordning om ändring i artskydds-förordningen (2007:845) öppnar för nationell fridlysning av alla slags växter och djur, däribland många vattenlevande.

Bland arterna av gemenskapsintresse i art- och habitatdirektivet finns det många akvatiska arter som inte uppnår gynnsam bevarandestatus enligt Sveriges artikel 17 rapportering. Flera av dessa är i behov av fridlysning men saknar sådant skydd idag. Inom de regionala havsmiljökonventionerna Helcom och Ospar har en rad arter listats vilka kontraktsparterna gemensamt åtagit sig att skydda och bevara. De särskilda rekommendationer som tagits fram för dessa arter, och som Sverige undertecknat, innehåller bland annat åtaganden gällande nationell skyddslagstiftning.

Myndigheten tillstyrker att jakt och fiske även framöver regleras av jaktlagen (1987:259), jaktförordningen (1987:905) respektive förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen, vilket inte bör förhindra fridlysning där detta kan vara en lämplig åtgärd utifrån andra hotbilder än jakt och fiske. Det föreslås att Naturvårdsverket gör en regelbunden översyn av nationellt fridlysta djur- och växtarter minst vart sjunde år. HaV anser att ett samrådskrav med Havs- och vattenmyndigheten bör tillföras avseende vattenlevande arter.

Nedan lämnar myndigheten synpunkter, med fokus på akvatiska arter, till nationell fridlysning och de omfattande undantag från fridlysning som föreslås. HaVs generella ståndpunkt är att alla dessa undantag riskerar att allvarligt begränsa effekterna av fridlysning.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Generella synpunkter

I Havs- och vattenmyndighetens yttrande över Artskyddsutredningens betänkande SOU 2021:51 *Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar* lyfte myndigheten problematiken med att flera akvatiska arter i art- och habitatdirektivet ("arter av gemenskapsintresse") inte omfattas av artskyddsförordningens fridlysningsbestämmelser. Vissa av arterna är fredade enligt fiskelagstiftning men fredning ger långtifrån samma skydd som fridlysning. Både fredning och fridlysning kan därmed behövas för att skydda vissa arter.

Det är i nuläget inte känt vilka arter som ska vara förtecknade på artskyddsförordningens bilaga 2 men för myndigheten kvarstår två synpunkter som myndigheten bedömer bör beaktas.

En artskyddslagstiftning bör vara proaktiv och utgöra ett förebyggande system för att förbättra situationen för hotade arter och undvika att fler arter blir hotklassade. Rödlistan är en sammanställning av enskilda arters utdöenderisk baserad på specifika kriterier, men är inte den enda måttstocken på arters skyddsbehov. I Sveriges miljömål för ett rikt växt- och djurliv ingår också bland annat att statusen för naturligt förekommande arter och naturtyper i Sverige ska vara gynnsam. Detta begrepp är bredare än utdöenderisken, och att koppla listningen på bilaga 2 till endast de två högsta hotkategorierna på rödlistan innebär ett väldigt snävt urval av arter för skydd genom nationell fridlysning. Det är därför viktigt att inga skyddsvärda arter diskvalificeras från bilaga 2 när fridlysning kan bidra till deras bevarande.

Undantagen från fridlysningen för arter på bilaga 2 är betydligt mera omfattande än för arter på bilaga 1 och undantagen i 9a och 9b §§ begränsar allvarligt effekterna av fridlysningen för arter på bilaga 2. Konsekvensen är att den nationella fridlysningen, för arter som är starkt eller akut utrotningshotade i Sverige, är avsevärt svagare än fridlysning baserad på EU- rätt. Avvägningen mellan behov av nationellt skydd och hänsyn till andra angelägna allmänna intressen behöver ses över.

Detaljerade synpunkter

Förslag till förordning om ändring i artskyddsförordningen (2007:845)

5 a § Havs- och vattenmyndigheten välkomnar särskilt att samtliga djurarter kan omfattas av nationell fridlysning och förbudet att störa djur, om störningen kan antas ha betydelse för den berörda artens bestånd.

6 a § Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker ett undantag för jakt och fiske.

9a och 9 b §§ Havs- och vattenmyndigheten anser att undantagen från förbuden i 5 a, 6, 8 och 9 §§ är allt för breda och långtgående och därmed riskerar leda till att de berörda artens skyddsbehov inte kan tillgodoses.

15 a § Avseende vattenlevande arter bör ett samrådskrav med Havs- och vattenmyndigheten tillföras: Naturvårdsverket ska minst vart sjunde år, och i samråd med Hav- och vattenmyndigheten när det gäller vattenlevande arter, se över de arter av vilt levande djur, kärlväxter, mossor, lavar, svampar och alger...

Övrigt

För vissa arter av nationellt intresse bör en fridlysning enligt 4 a § övervägas, dvs. listning på bilaga 1 med bokstavsmarkering n.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Anna Ledin efter föredragning av Niclas Törnell. I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetschefen Rebecka Schantz, utredaren Susanne Viker, utredaren Anna Karlsson, utredaren Michael Diemer och verksjurist Pontus Nilsson medverkat.

Anna Ledin

Niclas Törnell

Bilagor:

Ange bilagor

Kopia till:

Ange kopia till